

Bảo tàng người Peranakan tại Singapore – 新加坡土生華人博物館 – 移民文化的認同

Sự đồng thuận về văn hóa di cư

Lời tựa 序言

Với đề tài đối diện lâu dài với xã hội dân nhập cư đương đại, bảo tồn văn hóa và ký ức dân nhập cư, hình thành nhận thức văn hóa của công dân, chúng tôi mong muốn đề xướng việc Đài Loan có một bảo tàng về dân nhập cư. Loạt bài “Dân nhập cư trong bảo tàng” kỳ này có nội dung giới thiệu cho bạn đọc về bảo tàng người Hoa ở Singapore, tham khảo một quốc gia chủ yếu là dân nhập cư như Singapore đã sử dụng bảo tàng như thế

nào để bảo tồn văn hóa người Hoa nhập cư tại nước sở tại, từ đó tìm hiểu sự nhận định về cái tôi; Đồng thời, chúng tôi đưa ra chuyên mục “Câu chuyện di cư của tôi”, mời các bạn dân nhập cư đến cùng chia sẻ những kinh nghiệm sống trong quá trình di cư của mình, và đưa ra ý kiến cùng với những mong đợi của mình về bảo tàng dân nhập cư.

爲長期面對當代的移民社會議題、保存移民文化和記憶、形塑公民的文化認同等，我們欲提倡台灣擁有移民博物館的可能性。本期【移民博物館】系列報導爲讀者介紹新加坡的土生華人博物館，參考新加坡作爲一個移民國家，如何藉博物館保存當地的華人移民文化，並探索自我身分認同；同時，推出「我的移民故事」專欄，邀請新移民朋友分享移民過程的生命經驗，並說出對移民博物館的想法和期待。

Bài: Lý Y Bội Dịch: Đàm Thúy Ngọc

文／李依佩 譯／譚翠玉

“Bảo tàng Peranakan Singapore”.

Bảo tàng người Peranakan (Peranakan Museum) ở Singapore, Peranakan trong tiếng Malaysia nghĩa là “người dân sinh ra tại bản địa”, chỉ những người con lai được sinh ra bởi người dân di cư từ bên ngoài vào và người dân sống tại đó. Peranakan Cina tức người Hoa bản địa hoặc gọi là “Người Ba Ba”, từ này có sự khác biệt với từ “khách mới” cuối thời Thanh mới di dân từ Trung Quốc tới đây.

Baba Nyonya (Peranakan) chỉ hậu duệ nhà Minh Trung Quốc định cư đầu thế kỷ 15 tại các vùng Malacca, Majapahit, Sri Vijaya (Indônêsi), và Temasek (Singapore), cũng bao gồm số ít người nhà Đường định cư ở đây từ thời Đường Tống. Văn hóa hậu duệ người Hoa đời Đường Tống Minh này bị ảnh hưởng của người Malaysia địa phương hoặc những quần thể không phải người Hoa khác. Khi đó rất đông các thương nhân Trung Hoa và các thương nhân di cư đến các quốc gia Đông Nam Á, nhiều người đã lựa chọn cách ở lại nơi đất khách, kết hôn cùng với con gái địa phương, hình thành nên quần thể mới. Trong đó các hậu duệ nam được gọi là Ba Ba, nữ được gọi là Nyonya.

Tiền thân của Bảo tàng Peranakan là trường Đạo Nam – Trường học của người Phúc Kiến xuất hiện đầu tiên trên đất Singapore (xây dựng năm 1906). Người Phúc Kiến chiếm số dân nhiều nhất trong người Hoa ở Singapore, tiềm lực kinh tế của họ cũng là mạnh nhất. Từ đầu thế kỷ 20 trở lại đây, người Phúc Kiến và hội quán Phúc Kiến dốc sức tổ chức trường học ở Singapore. Khi đó, trường Đạo Nam đi vào giảng dạy theo thể chế giáo dục của Trung Quốc, dùng tiếng Mân Nam (hay còn gọi là tiếng Đài) làm ngôn ngữ truyền tải văn hóa và những quan niệm truyền thống của Trung Hoa. Trong thời kỳ chiến tranh thế giới thứ hai, sau khi quân đội Nhật xâm chiếm Singapore, toàn bộ trường học bị quân Nhật chuyển đổi thành tổng doanh trại quân sự Nhật Bản. Tháng 10 năm 1945 trường Đạo Nam tiếp tục hoạt động dạy học trở lại, đến những năm 50 - 60, trở thành trường học được chính phủ Singapore hỗ trợ, năm 1994 kiến trúc trường Đạo Nam được quy hoạch thành phân viện “Bảo tàng văn minh Châu Á”. Năm 2006 trường Đạo Nam được tu bổ trở thành

Năm 2008, bảo tàng Peranakan được khai trương, là một công trình kiến trúc có gần 100 năm lịch sử, thông qua các sản phẩm và các khu trưng bày khiến người ta hình dung ra cuộc sống của các Baba Nyonya. Trong bảo tàng có lượng lớn các đồ dùng sinh hoạt, tranh ảnh của người Peranakan, lần lượt giới thiệu về tôn giáo, thực phẩm, hôn nhân và văn hóa của họ.

Hiện nay văn hóa người Peranakan dần dần trở nên mờ nhạt trong khu vực Đông Nam Á, nhưng người dân Singapore ý thức được tầm quan trọng của sự bảo tồn nền văn hóa này; coi đó như một nền văn hóa di cư đặc biệt, đại diện cho dấu tích sự di chuyển, di dân trong trục thời gian lịch sử, và thể hiện diện mạo văn hóa sau khi có sự giao thoa giữa văn hóa của người Hoa và văn hóa của người Malaysia. Trong quá trình hiện đại hóa, tuy giới trẻ đã mất đi quan niệm về nền văn hóa truyền thống này, nhưng cùng với sự mất dần nền văn hóa đặc sắc của người Peranakan này khiến người dân Singapore bắt đầu tìm về nguồn cội, tìm kiếm sự chấp nhận nét văn hóa cá nhân của riêng mình.

Trở về với hiện trạng của Đài Loan, hiện nay các dân nhập cư và hậu duệ của họ

không ngừng bản địa hóa, cùng với sự thay đổi của thời gian và không gian dung hòa với dân bản địa, từ đó xuất hiện khái niệm “dân bản địa” hoặc “dân gốc”, đó không còn là tiêu chuẩn hoặc thủ pháp để phân chia các quần thể dân tộc tại Đài Loan, hoặc cố tìm ra quần thể văn hóa có số lượng lớn nhất để coi như đơn vị chủ lực, mà với thái độ chính diện và vượt qua những rào cản, để xem xét thấy rằng chúng ta đang là một nền văn hóa cư dân gốc được tích lũy theo lịch sử được giao thoa, hòa nhập với nền văn hóa di cư mới của các thời đại từ đó tạo ra một tổng thể dung hòa.

▲Ngoại quan Bảo tàng người Hoa ở Singapore
新加坡土生華人博物館外觀

位於新加坡的土生華人博物館(Peranakan Museum)，其Peranakan原意爲馬來語中「土生的人」，指的是外來移民與本地人所生的土生族群。故Peranakan Cina即土生華人或稱「峇峇人」，這一詞與「新客」一也就是清末後才從中國來的移民有所區別。

峇峇娘惹（土生華人）泛指十五世紀初期定居在滿刺加（馬六甲）、滿者伯夷國和室利佛逝國（印尼）和淡馬錫（新加坡）一帶的中國明朝後裔，也包括少數於唐宋時期在此定居的唐人。這些唐宋明華人後裔的文化受當地馬來人或其他非華人族裔影響。當時大量中華商人和移民來到東南亞國家經商貿易，有些人選擇落地異鄉與東南亞本地的異

族女生聯婚而形成新族群。其中男性後裔就稱爲峇峇，女性稱爲娘惹。

土生華人博物館前身是新加坡最早出現的福建人學校－道南學校(建於1906年)。福建人是新加坡華人中人口最多，經濟力量最大的一群。自20世紀初以來，福建人及福建會館在新加坡致力辦學。當年，道南學校沿用中國的教育制度授課，以閩南話爲媒介教學中華文化和傳統價值觀。二戰期間，日本軍隊佔領新加坡後，整棟校舍被日軍改爲日本軍事總部。1945年10月道南學校重啓教學，到五零至六零年代，成爲新加坡政府的輔助學校，1994年道南學校建築物被規劃爲「亞洲文明博物館」分館。2006年才將舊道南學

校修葺改爲「新加坡土生華人博物館」。

2008年開幕的土生華人博物館，處於一座有近百年歷史的建築中，透過它的展品和展區讓民衆走入峇峇娘惹的生活。博物館內以大批土生華人的生活用品和照片，分別介紹他們的宗教、食物、婚姻等文化。

現今土生華人文化在東南亞逐漸凋零，但新加坡人民意識到土生文化保存的重要性；視它是屬於一種特殊的移民文化，在歷史時間軸上代表著遷徙、移民的痕跡，並存在著中華文化與馬來文化共同交織後的樣貌。在現代化過程中，雖年輕一代已喪失這種對文化傳統的觀念，可是隨著這批土生華人的文化特色日漸消逝，也使得新加坡人民開始溯

本，探索屬於個人的文化身分認同。

回到台灣來說，現若隨著「新移民」及其後裔不斷在地化，並與「舊居民」一同歷經時空變遷及相互融合後，而浮現所謂「土生」或「原(居)民」的概念，那就不再是一種區分台灣族群的手段或標準，或試圖將某個多數族群的文化認同當作單一主流，而是以正面且超越的態度，看待我們正是一個由歷代積累的原居民文化，和各時期的(新)移民土生文化，彼此交疊、融合和衍生出的多元整體。